

Esitys

19.05.2017

MV/17/05.01.01/2017 1 (8)

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
PI 36
00521 HELSINKI

Viite

Asia **HELSINKI, Esitys Suomenlinnan suojelusta**

Museovirasto on erityisistunnossaan 12.5.2017 päättänyt esittää Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Suomenlinnan suojelemista rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) nojalla.

SUOJELUESITYKSEN KOHDE

Suojeluesitys koskee Suomenlinna-nimistä tilaa RN:o 6:3 (91-432-6-3), joka sijaitsee Helsingin kaupungin Töölön kylässä käsittäen Iso Mustasaaren, Susisaaren, Kustaanmiekan, Pikku Mustasaaren, Länsi-Mustasaaren, Särkän, Pormestarinluodon ja Lonnän.

Suomenlinnan maapohja on Suomen valtion lukuun ottamatta Helsingin seurakuntayhtymän omistamaa Suomenlinnan kirkon tonttia. Rakennukset ovat pääosin valtion, pieneltä osin yksityisessä omistuksessa. Senaatti-kiinteistöt on Merisotakoulun rakennusten (D9, D10, D11, D12, D13, D14, D15, D22, D23 ja D26) haltija, ja Helsingin seurakuntayhtymä omistaa Suomenlinnan kirkon ja kellotapulin (C49, C42 ja C43). Helsingin kaupunki omistaa koulurakennuksen C55.

KOHTEEN KUVAUS JA HISTORIA

Suomenlinna on saanut ilmeensä osana Ruotsin kuningaskunnan, Venäjän keisarikunnan ja Suomen tasavallan sota- ja varuskuntahistoriaa sekä teollisuus-, kulttuuri- ja hallintohistoriaa. Keskeistä on ollut myös sen suhde Helsingin kaupungin kehitykseen. Linnoituksen historian johtoteemana on ollut käyttö sotilasalueena ja laivastotukikohtana.

Suomenlinnassa ovat edustettuina ruotsalaisen ja venäläisen aikakauden linnoitusrakentamisen ihanteet, periaatteet ja rakennustavat sekä tavat, joilla suomalaiset ovat käyttäneet rakennuksia hyväkseen. Linnoituksen tapahtumahistoria liittyy Suomen mutta myös Ruotsin ja Venäjän historian sekä Itämeren pohjoisosien keskeisiin murroksiin.

Pinta-alaltaan 80 hehtaarin suuruinen Suomenlinna käsittää noin 200 rakennusta, kuivatelakan rakenteineen sekä yli kuusi kilometriä linnoitusmuuria. Eri aikakausina toteutetut puolustus- ja käyttö rakennukset, laivanrakentamiseen liittyvät rakennukset, rakenteet ja rakennelmat luovat kerroksellisen toiminnallisen kokonaisuuden.

Suomenlinna on Helsingin edustan kuudelle saarelle vuodesta 1748 alkaen rakennettu merilinnoitus. Sen suunnittelua ja rakentamista johti everstiluutnantti Augustin Ehrensvärd. Ruotsi oli Venäjää vastaan käytyjen sotien seurauksena menettänyt rajalinnoituksensa Itä- ja Kaakkois-Suomessa. Vuoden 1747 valtiopäivät päättivät perustaa Helsinkiin linnoituksen, jonka tärkein tehtävä oli sulkea Suomenlahti ja estää vihollisen eteneminen Tukholmaan.

Linnoitusalueesta käytettiin vuodesta 1750 lähtien nimeä Sveaborg, mistä muotoutui suomalainen nimitys Viapori. Linnoituksen keskeiset osat valmistuivat ennen kuin 1757 syttynyt Pommerin sota keskeytti rakennustyöt. Kuningas Kustaa III:n valtaannousun jälkeen Viaporin rakentaminen jatkui 1770-luvulla taas täydellä teholla.

Päälinnoituksen muodostivat ja muodostavat Kustaanmiekka, Susisaari, Iso Mustasaari, Pikku Mustasaari, Länsi-Mustasaari ja Särkkä. Niiden linnoituslaitteita ovat bastionit, kurttiinit, traverssit, kavaljeerit, tenaljit, raveliinit, sarvilinnat, kruunulinnat sekä näihin liittyvät vallihaudat, glasiisit ja ampumatasot. Toimitilat, majoitustilat, makasiinit ja työpajat rakennettiin osaksi linnoituslaitteiden puolustusjärjestelmää.

Suomenlinnalle ominaista on kallioilta nousevat puolustusvarustukset sekä niiden sisään ja väliin jäävät kaupunkimaiset alueet kivitaloineen, aukiosommitelmineen, puistoineen, puutarhoineen ja puutaloalueineen. Kuivatelakka rakenteineen, makeanvedenaltaat, rantamuurit sekä kivetyt aukiot ja väylät sekä viheralueet ja luonnontilaiset täydentävät kokonaisuutta. Bastionilinnoitukset muureineen rakennettiin paikallista kiveä rakennusmateriaalina käyttäen.

Linnoituksen arkkitehtonisia kohokohtia ovat yli-intendentti Carl Hårlemanin suunnittelema, 1753 - 1754 rakennettu Kustaanmiekkan Kuninkaanportti sekä Susisaaren Suuri linnanpiha Augustin Ehrensvärdin hautamuistomerkkeineen.

Rakennusmestari Daniel af Thunbergin suunnittelema kuivatelakka teknisine laitteineen rakennettiin saaristolaivaston alusten rakennuspaikaksi ja tukikohdaksi 1700-luvun puolivälissä. Myöhemmin niin venäläiset kuin suomalaiset ovat uudistaneet telakka-alueita. Makean veden turvaamiseksi rakennettiin Kustaanmiekkan ja Iso-Mustasaaren muuratut vesialtaat vedenkuljetuskanavineen. Linnoituksen salmia ja lähiväyliä on suojattu osin kiintein rakentein 1800-luvulla.

Suomenlinna oli 1700-luvulla merkittävä yhdyskunta ja kulttuurikeskus, joka vaikutti Helsingin ja muun maan elinkeinoelämään ja kivirakennustekniikkaan. Aikakauden arkkitehtuurin piirteet levisivät osaltaan senkin kautta muualle maahan.

Viaporin antauduttua 1808 ja Suomen tultua liitetyksi Venäjään linnoituksesta tuli venäläinen varuskunta. Iso Mustasaarelle rakennettiin ns. venäläinen varuskuntakortteli ja 1854 valmistui Aleksanteri Nevskin ortodoksinen kirkko.

Krimin sodan pommituksessa 1855 osia linnoituksesta tuhoutui, erityisesti Susisaaren linnanpihan rakennukset vaurioituivat pahoin. Pommitus osoitti linnoituksen sotateknologisen vanhentuneisuuden. Sodan jälkeen venäläiset rakensivat Länsi-Mustasaaren, Susisaaren sekä Kustaanmiekkan läntisen puolustusrintaman maavallein ja raskain tykkipattereihin. Rakentaminen toteutettiin vaiheittain 1850-luvulta 1880-luvulle. Länsi-Mustasaaren 1700-luvun linnoitus- ja rakennussuunnitelmista oli vain osa toteutunut ja saaren läntinen rintama liitettiin osaksi uudistettua linnoitusvyöhykettä.

Viapori sai 1800-luvulla yhä selvemmin linnoituskaupungin ilmeen. Sinne rakennettiin uudentyyppisiä, suuria kasarmirakennuksia, kuten Iso Mustasaaren rantakasarmi ja Susisaaren varuskuntakasarmi sekä sairaalarakennuksia Pikku Mustasaarelle. Ympäristöä kohennettiin puistoilla ja puukujanteilla. Venäläiskautta leimaavat myös puiset asuinrakennukset ulkorakennuksineen, erityisesti Iso Mustasaaren kauppiaskorttelit. Varvilahden rannalle rakennettiin 1900-luvun alussa punatiilinen varikko- ja verstaalue.

Itsenäistymisen jälkeen Viapori siirtyi puolustusvoimien hallintaan ja se otettiin varuskuntakäyttöön. Uuden nimensä Suomenlinna sai 1918. Sisällissodan jälkeen saarilla oli pääkaupungin suurin ja pitkäaikaisin vankileiri. Merisotakoulu sijoitettiin entisen sairaalan tiloihin Pikku Mustasaarelle. Varuskuntakirkko muutettiin luterilaiseksi kirkoksi 1928, tornin valon toimiessa meri- ja lentomajakkana.

Suomenlinna osallistui toisen maailmansodan aikana Helsingin ilmapuolustukseen ja oli mm. sukellusveneiden tukikohta. Telakkaa pidettiin Suomen itsenäisyyden alkuvuosina potentiaalisena teollisuusalueena. Toisen maailmansodan jälkeen toiminta telakalla vilkastui, kun Valtion metallitehtaat (Valmet Oy) alkoi rakentaa siellä sotakorvausaluksia. Telakan teollisen mittakaavan toiminta päättyi 1970-luvun alussa Vuosaaren telakan valmistumiseen, mutta telakka on yhä monipuolisessa käytössä.

Suomenlinnaa on Suomen itsenäisyyden aikana, erityisesti sotien jälkeen määrätietoisesti kunnostettu ja restauroitu kansallisena muistomerkkinä. Kustaanmiekka ja Susisaari julistettiin historialliseksi alueeksi valtioneuvoston päätöksellä 1919 ja sen hoidosta vastasi Muinaistieteellinen toimikunta.

Suomenlinna siirtyi siviilihallintoon 1973, kun puolustusministeriö luovutti alueen opetusministeriölle. Vuodesta 1973 Suomenlinnan hoitokunta on ollut vastuussa linnoituksen restauroinnista ja hoidosta.

Suomenlinnaa on korjattu ja kehitetty niin historiallisena ympäristönä, matkailu- ja virkistyskohteena kuin yhtenä Helsingin kaupunginosista. Hoitokunnan lisäksi saarella toimii sotilasperinteitä jatkava Merisotakoulu, merivartioasema sekä Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen alainen Suomenlinnan vankila. Helsingin kaupunki ylläpitää peruskoulua, päiväkotia ja kirjastoa sekä kesäaikaan pelastuslaitoksen pelastusasemaa. Saarella kävijöitä palvelevat saaren opastuskeskus ja museot sekä lukuisat tapahtumatilat.

Linnoituksessa on useampia ravintoloita, kahviloita, kauppa ja kiosk. Linnoituslaitteita ja varuskunnan rakennuksia on muutettu asunnoiksi, työ- ja tapahtumatiloiksi sekä kulttuurin ja virkistysten käyttöön. Suomenlinnassa on noin 800 asukasta ja 400 ympärivuotista työpaikkaa. Suomenlinnaa on kehitetty eläväksi kaupunkialueeksi, ja se on nykyään Helsingin suosituin kulttuuri- ja käyntikohde.

Historialliseen linnoitusalueen kokonaisuuteen kuuluvat lisäksi Harakka ja Vasikkasaari, Vallisaari, Kuninkaansaari ja Santahamina sekä Suomenlinnan eteläpuolella sijaitsevat ulkosaaret.

SUOJELU- JA KAAVATILANNE

Suomenlinnan merkitys monumenttina tunnistettiin jo vuonna 1919 kun Kustaanmiekka ja Susisaari julistettiin valtioneuvoston päätöksellä alueeksi, joka tulee säilyttää historiallisena muistona. Muinaistieteellinen toimikunta (Museovirasto) vastasi Suomenlinnan antikvaarisesta valvonnasta ja restaurointitoista itsenäisyyden alkuvuosista 1970-luvulle saakka.

Suomenlinnan hoidosta vastaava Suomenlinnan hoitokunta on opetus- ja kulttuuriministeriön alainen valtion virasto, joka restauroi, ylläpitää, esittelee ja hallinnoi Unescon maailmanperintöluetteloon kuuluvaa Suomenlinnaa. Suomenlinnan hoitokunnan tehtäviin kuuluu linnoituksen, rakennusten ja maiseman restaurointi ja ylläpito, toimitilojen ja asuntojen vuokraaminen ja kohteen esittely kävijöille sekä Suomenlinnan hallinnointi. Suomenlinnan hoitokuntaa säännellään lailla (1145/1988) ja asetuksella (294/2013). Hoitokunta huolehtii valtion hallinnassa olevien alueiden, rakennusten ja laitteiden restauroinnista ja peruskorjauksista. Pikku Mustasaarella puolustusvoimien käytössä olevat rakennukset, varustukset ja laitteet ovat Senaatti-kiinteistöjen hallinnassa ja hoidossa.

Suomenlinnan suojelu ja valvonta kulttuurihistoriallisena muistomerkkinä kuuluu Museovirastolle.

Restauroinnin ja ylläpidon tueksi laadittu Suomenlinnan ensimmäinen käyttösuunnitelma valmistui 1974 ja hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksellä 27.11.1975.

Käyttösuunnitelmaa on täydennetty tai päivitetty mm. Maisemasuunnitelmalla (1984), Puutaloalueiden tiivistämissuunnitelmalla (1983), Telakan yleissuunnitelmalla (1993), Lonnän käyttösuunnitelmalla (1997) ja Maailmanperintöalueen hoitosuunnitelmalla (2014). Hoitosuunnitelma ohjaa Suomenlinnan yleismaailmallisen merkityksen säilymistä siten kuin maailmanperintökomitea on päätöksessään määritellyt.

Suomenlinna on kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävä historiallinen muistomerkki. Suomenlinnan linnoitus on merkitty UNESCO:n maailmanperintösopimuksen (Yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi) mukaiseen maailmanperintöluetteloon 1991 kulttuurikriteerillä (iv). Ratifioimalla sopimuksen Suomen valtio on sitoutunut hoitamaan ja vaalimaan maailmanperintöluetteloon hyväksytyjä kohteita siten, että niiden yleismaailmallinen erityisarvo säilyy. Suomenlinnan linnoituksesta todetaan että se on sotilasarkkitehtuurihistorian erinomainen esimerkki 1600- ja 1700-lukujen yleisten linnoitusperiaatteiden, erityisesti bastionijärjestelmän mukaan rakennetusta linnoituksesta, jossa on myös erityispiirteitä.

Suomenlinnassa käytetään sen kohteisiin soveltuvia rakentamisen ja hoidon ratkaisuja. Uudisrakentaminen sopeutetaan historialliseen ympäristöön. Toimenpiteitä tehdään kohteen kulttuuriset ja historialliset arvot huomioon ottavalla tavalla. Restauroinnin, hoidon ja kehittämisen periaatteet ja käytännöt ovat vuosikymmenten varrella kehittyneet alan muun uudistumisen myötä.

Suomenlinna sisältyy valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen luetteloon (RKY2009). Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan valtioneuvoston päätöksen mukaan alueiden käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Lähtökohtana on, että alueita kehitetään niiden omaisluonnetta ja erityispiirteitä vahvistaen sekä muutoksia sopeuttaen. Muutosten ja rakentamisen tulee olla sopusoinnussa alueiden kulttuuriympäristöarvojen kanssa.

Suomenlinna on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Se on keskeinen osa merellistä Helsinkiä, joka on tunnistettu yhdeksi Suomen kansallismaisemista.

Suomenlinnan kirkko, kellotapuli ja kirkkopiha aitoineen on suojeltu kirkkolailloin (1054/1993).

Uudenmaan maakuntakaavassa Suomenlinna on osoitettu merkinnällä ”kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta tärkeä alue, tie tai kohde, valtakunnallisesti merkittävä (RKY 2009)” sekä merkinnällä ”UNESCO:n maailmanperintökohde”.

Helsingin yleiskaavassa 2002 Suomenlinna on merkitty maailmanperintökohteeksi ja kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäväksi alueeksi.

Suomenlinna on Helsingin uudessa yleiskaavan ehdotuksessa merkitty omaksi aluekokonaisuudekseen. Sen määräyksessä todetaan, että ”Unescon maailmanperintökohdetta tulee hoitaa ja kehittää asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen, matkailun sekä puolustusvoimien käyttöön niin, että alueen maailmanperintöarvo ei heikenny.”

Helsingin kaupunki on laatimassa Suomenlinnan asemakaavaa. Museovirasto on todennut luonnoksesta antamassaan lausunnossa (291/303/2010) mm. seuraavaa: ”Rakennuksilla ei ole yksilöityjä suojelumerkintöjä tai -määräyksiä. Menettely on tarkoituksenmukainen edellytyksellä, että Suomenlinnasta saadaan aikanaan lakiin rakennusperinnön suojelusta

perustuva erillinen suojelupäätös.” Asemakaavan valmistelu on jäänyt odottamaan rakennusperinnön suojelusta annetun lain mukaista suojeluesitystä sekä suojelupäätöstä. Suomenlinna on muinaismuistolain (295/1963) automaattisesti rauhoittama muinaismuistoalue, josta Museovirasto on laatinut kaksi arkeologista selvitystä. Myös vesialueilla on muinaismuistolain tarkoittamia kiinteitä vedenalaisia muinaisjäännöksiä.

KULTTUURIHISTORIALLINEN MERKITYS

Suomenlinnan linnoituslaitteet, rakennukset ja rakennelmat, kuivatelakka rakenteineen ja laitteineen, makeanveden keräilyjärjestelmät, puistot, puutarhat, aukiot ja väylät sekä niiden väliset maisemavyöhykkeet ovat historiallisesti kerrostunut kokonaisuus. Se on säilyttänyt eri aikojen toisiinsa lomittuvat ja toisiaan täydentävät ominaispiirteensä paitsi arkkitehtuurin, myös mm. materiaalien osalta. Viime vuosisadan rakennuksia on vähän ja nekin muodostavat oman luontevan kerrostumansa saarille. Rakennettua ympäristöä on tuhoutunut erityisesti Krimin sodan ja itsenäisyyden ajan purkamisten myötä. Saarten muutokset ovat perustuneet johdonmukaisesti sen kulttuurihistoriallisten arvojen turvaamiseen viimeistään 1970-luvulta alkaen.

Suomenlinna liittyy kiinteästi Ruotsin, Venäjän ja Suomen historiaan 1700-luvulta 2000-luvulle. Suomenlinnan perustaminen ja rakennusvaiheet liittyvät Pohjois-Euroopan 1700- ja 1800-lukujen valtiopolitiikkaan. Linnoitusrakenteet on suunniteltu ja toteutettu topografialtaan hyvin erilaisille saarille. Linnoitus kätkee sisäänsä merkittäviä arkkitehtonisia aukiosommitelmia ja korkeatasoista arkkitehtuuria, joka on saanut vaikutteita Ranskasta, Ruotsista ja Venäjältä.

Linnoitukset ovat tarvittaessa voineet toimia sekä itsenäisesti että toisiaan vastaan, mikä antaa puolustusjärjestelmälle syvyyttä. Arkkitehtoniset innovaatiot ja rakennustekniikka levisivät osaltaan myös Viaporista muualle Suomeen. Kuivatelakka oli aikansa tekninen huippusaavutus. Telakalla rakennettujen saaristolaivaston alustyyppien merkitys laivanrakennuksen kehityksessä oli huomattava.

Viaporiin tarvittiin runsaasti rakennusmateriaaleja ja -välineitä, elintarvikkeita ja työvoimaa. Linnoitustöillä oli suuri merkitys Suomen talouselämän ja teollisuuden kehitykseen, ne mm. vauhdittivat Uudenmaan saha- ja tiiliteollisuutta. Kalkkilouhokset tuottivat kalkkia linnoituksen tarpeisiin.

Suomenlinna miellettiin monumentiksi jo ruotsalaiskaudella. Kuninkaanportin taulut jälkipolville osoitettuine teksteineen ja lukuiset muut rakentamiseen liittyvät muistotaulut ovat tärkeä osa linnoituksen merkityksen kohottamista. Viapori oli venäläisen kauden alussa keskeisessä asemassa Venäjän läntisenä etuvartiona. Sen olemassaolo vaikutti osaltaan siihen, että Helsingistä tuli Suomen ruhtinaskunnan pääkaupunki vuonna 1812. Venäläisten Suomenlinnaan ennen Krimin sotaa rakentamat Varuskuntakorttelin rakennukset ja Pikku Mustasaaren entiset sairaalarakennukset edustavat empirearkkitehtuurin askeettisempaa linjaa ja korostavat linnoituksen luonnetta varuskuntakaupunkina.

Krimin sodan jäljet ovat yhä nähtävissä Suomenlinnan maisemassa torsoiksi muuttuneina aukioina ja madallettuina rakennuksina. Sota osoitti vanhan linnoitusrakenteen heikkoudet ja johti siihen, että linnoitukseen alettiin rakentaa uudenlaisia varustuksia, maavallien suojaan rakennettuja tuliasemia, jotka vähitellen varustettiin rihlatulla tykistöllä. Tällöin syntynyt vallivyöhyke on yksi Suomenlinnan maisemakuvaan merkittävimmin vaikuttavista tekijöistä.

Krimin sodan pommitus vaikutti myös Suomenlinnan kasarmiarkkitehtuuriin. Linnoitukseen rakennettiin kaksi venäläistä rakennustyyppiä edustavaa pomminkestävää miehistökasarmia, Rantakasarmi ja Varuskuntakasarmi. Myöhemmin 1900-luvun alussa

rakennetut tiilirakennukset ovat aikansa tyypillisiä edustajia ja kertovat myös teollistumisen ajan alkuvaiheesta Suomenlinnassa.

Suomenlinnaa on määrätietoisesti suojeltu, vaalittu ja kunnostettu Suomen itsenäisyyden ajan. Linnoituksella on yhä asemansa Merisotakoulun perinteikkäänä sijaintipaikkana. Suomenlinna on vuoden 1918 traagisten tapahtumien näyttämö ja muistomerkki. Historian kerroksellisuuteen sisältyy linnoituksen muutos sotilasalueesta asuinalueeksi ja helsinkiläisten virkistysalueeksi, jossa historiallinen ympäristö ja luonnonympäristö lomittuvat saumatta toisiinsa.

Päätös Suomenlinnan suojelemisesta toteuttaa lain 1 §:n yleistä tavoitetta rakennetun kulttuuriympäristön ajallisen ja alueellisen monimuotoisuuden turvaamisesta, sen ominaisuutteen ja erityispiirteiden vaalimisesta sekä kulttuurisesti kestävä hoidon ja käytön edistämisestä.

Lain 2 § osalta voi todeta, että Suomenlinna on valtakunnallisen merkityksensä lisäksi maailmanperintökohde. Sen suojelutarpeita ei voida turvata riittävästi asemakaavoituksen keinoin.

Suomenlinna linnoituslaitteineen, rakennuksineen, telakoineen, rakennelmineen teknisine laitteineen, puistoineen ja puutarhoineen, väylineen ja aukioineen täyttää kaikki lain 8 § edellytykset sen suojelemiseksi. Saarten ympäristö ja historia ja ympäristö ovat niin monimuotoisia, ettei Museovirasto pidä aiheellisena eritellä yksityiskohtaisesti kriteerien täyttymistä. Tältä osin voi viitata lukuisaan saaria koskevaan tutkimukseen ja kirjallisuuteen sekä sen kehittämisen ja restauroinnin yhteydessä syntyneeseen tutkimus- ja dokumentointiaineistoon.

SUOJELUN TAVOITTEET

Suojelun tavoitteena on Suomenlinnan linnoituksen yleismaailmallisen merkityksen turvaaminen siten kuin maailmanperintökomitea on päätöksessään todennut. Suomenlinnan linnoituksesta todetaan että se on sotilasarkkitehtuurihistorian erinomainen esimerkki 1600- ja 1700-lukujen yleisten linnoitusperiaatteiden, erityisesti bastionijärjestelmän mukaan rakennetusta linnoituksesta, jossa on myös erityispiirteitä.

Tavoitteena on tämän ainutlaatuisen ja poikkeuksellisen rakennusmuistomerkin muinaismuiston vaaliminen tuleville sukupolville. Suojelu on lähtökohta Suomenlinnan kehittämiselle kaupunginosana ja matkailukohteena. Suojelu rakennusperintölailla lomittuu muinaismuistolakiin perustuvaan saarten arkeologisen perinnön automaattiseen rauhoitukseen.

SUOJELUN KOHDENTUMINEN

Lain rakennusperinnön suojelemisesta 3 § mukaan rakennusperinnön säilyttämiseksi voidaan suojella rakennuksia, rakennelmia, rakennusryhmiä tai rakennettuja alueita, joilla on merkitystä rakennushistorian, rakennustaiteen, rakennustekniikan, erityisten ympäristöarvojen tai rakennuksen käytön tai siihen liittyvien tapahtumien kannalta. Suojelu voi koskea myös rakennuksen osaa, rakennuksen kiinteää sisustusta taikka muuta rakentamalla tai istuttamalla muodostettua aluetta. Kiinteällä sisustuksella tarkoitetaan ovia, ikkunoita, listoja, tulisijoja, pinnoitteita, teknisiä laitteita, kiintokalusteita tai muuta näihin verrattavaa sisustusta sekä rakennuksen käyttötarkoituksen mukaisia, siihen pysyvästi kiinnitettyjä koneita ja laitteita.

Suomenlinna on poikkeuksellisen monimuotoinen suojelukohde ja sen suojelutarve kattaa kaikki lain 3 §:ssä todetut kohteet.

Museovirasto esittää suojeltavaksi Suomenlinnan linnoituksen sekä siihen kuuluvat rakennukset ja linnoituslaitteet, telakka rakenteineen ja varusteineen (padot, portit, nosturit, pumppaamot ja poistoputken), maalinnoitukset ja linnoituspihat, rakennetut rannat, makeanveden keräilyjärjestelmät, aukiot ja väylät sekä puistot, puutarhat ja puurivistöt. Suojeltaviksi ehdotetut kohteet on jaettu kolmeen ryhmään (S1, S2 ja S3) kohteen luonteen ja säilyneisyyden mukaan. Nämä on esitetty erillisissä karttaliitteessä (liite 1) ja kohdeluettelossa (liite 2). Museovirasto viittaa yksityiskohtaisempien rakennustietojen osalta julkaisuunsa *Suomenlinnan rakennusten historia, Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 17*.

Suojeluluokkaan S1 kuuluvat ulkoasultaan ja sisätiloiltaan hyvin säilyneet rakennukset ja linnoituslaitteet sekä telakka rakenteineen ja varusteineen, kuten telakan padot, portit, nosturit, pumppaamot ja veden poistoputki.

Suojeluluokkaan S2 kuuluvat ulkoasultaan hyvin säilyneet rakennukset ja linnoituslaitteet, maalinnoitteet ja linnoituspihat, rakennetut rannat, sekä makeanveden keräilyjärjestelmät.

Suojeluluokan S3 aukiot ja väylät sekä puistot, puutarhat ja puurivistöt ovat hyvin säilyneet.

Suojeltaviksi ehdotetuissa kohteissa on muinaismuistolain suojelemia osia tai kulttuurikerroksia. Niihin sovelletaan muinaismuistolakia, joka edellyttää, että kaikille toimenpiteille on oltava muinaismuistolain mukainen lupa.

EHDOTUS SUOJELUMÄÄRÄYKSIKSI

Aluetta tulee hoitaa ja käyttää siten, että kokonaisuuden kulttuurihistoriallinen ja maisemallinen arvo ja eheys säilyvät.

Rakennukset ja linnoituslaitteet, telakka rakenteineen ja varusteineen (padot, portit, nosturit, pumppaamot ja poistoputken), maalinnoitukset ja linnoituspihat, rakennetut rannat, makeanveden keräilyjärjestelmät, aukiot ja väylät sekä puistot, puutarhat ja puurivistöt on säilytettävä. Niitä on käytettävä kohteiden ominaispiirteet turvaavilla tavoilla.

Luokan S1 rakennusten ja linnoituslaitteiden sekä telakan rakenteineen ulkoasu ja sisätilojen ominaispiirteet kuten huonejako, kiinteä sisustus, tekninen laitteisto ja koneisto on säilytettävä. Niitä koskevien toimenpiteiden on oltava säilyttäviä, konservoivia, palauttavia tai muuten kohteiden ominaispiirteisiin sopivia.

Luokan S2 rakennusten ja linnoituslaitteiden, maalinnoitteiden ja linnoituspihojen, rakennettujen rantojen, sekä makeanveden keräilyjärjestelmien ulkoasu on säilytettävä. Toimenpiteiden on oltava säilyttäviä, palauttavia tai muuten kohteiden ominaispiirteisiin sopivia.

Luokan S3 aukioiden ja väylien sekä puistojen, puutarhojen ja puurivistöjen ulkoasu ja ominaispiirteet on säilytettävä. Toimenpiteiden on oltava säilyttäviä, palauttavia tai muuten kohteiden ominaispiirteisiin sopivia.

Rakennuksia ja linnoituslaitteita, telakkaa rakenteineen ja varusteineen, maalinnoitteita ja linnoituspihoja, rakennettuja rantoja, makeanveden keräilyjärjestelmiä, aukioita ja väyliä sekä puistoja, puutarhoja ja puurivistöjä tulee hoitaa ja käyttää niiden kulttuurihistoriallista arvoa vaalien. Korjausten ja muutosten tulee perustua riittäviin selvityksiin kohteiden historiasta, ominaispiirteistä ja kunnosta. Rakenne- ja materiaaliratkaisujen on sovittava kohteiden historiallisiin ominaispiirteisiin. Uudisrakentamisen on perustuttava riittäviin arvioihin rakentamisen soveltuvuudesta ympäristöönsä.

Muutoksissa, korjaustöissä ja täydennysrakentamisessa on kuultava Museovirastoa. Museovirastolla on oikeus antaa tarkempia ohjeita suojelumääräysten soveltamisesta.

Pääjohtaja

Juhani Kostet

Osastonjohtaja

Mikko Härö

Liite 1

Karttayhteenveto 12.5.2017

- Rakennukset ja linnoituslaitteet, telakka rakenteineen ja laitteineen, S1
- Rakennukset ja linnoituslaitteet, maalinnoitteet ja linnoituspihat, rakennetut rannat sekä makeanveden keräilyjärjestelmät. S2
- Aukiot ja väylät sekä puistot, puutarhat ja puurivistöt. S3
- Yhdistelmä S1-S3

Liite 2

Rakennus- ja kohdeluettelo 12.5.2017

Tiedoksi

Suomenlinnan hoitokunta
Helsingin seurakuntayhtymä
Helsingin kaupunki
Helsingin kaupunki / Helsingin kaupunginmuseo
Helsingin kaupunki / Kaupunkisuunnitteluvirasto
Helsingin kaupunki, Kiinteistöviraston Tilakeskus
Ympäristöministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Senaatti-kiinteistöt